VIIKONVAIHDE

Kesä talteen. Sienet ja yrtit säilyvät kuivattuina pitkään. Vanha säilömistapa on jälleen suosiossa. Sivu 17

Käsityön juhlaa. Tammelan hakkapeliittatapahtuma houkuttelee kädentaitajia ja sormin syöjiä. Sivu 15

Ristiriitojen Turkki. Ei käy kateeksi Turkin hallitusta, jolla riittää paineita. Mitä tekisi nyt tasavallan perustaja Kemal Atatürk? Sivu 14

AKI PAAVOLA

Carita Pöntiö kertoo, että porotalouden sivusektorilla toimivan tehtaan nahkoista 55 prosenttia lähtee vientiin. ”Raaka-aineen hinta varmasti nousee syksyllä.”

KARI SALONEN

Suunnittelija Katri Niskasen kesämallistossa on Ahlskogin kullankiiltävää poronnahkaa.

Louis Vuitton ja Katri Niskanen hankkivat poronnahkansa Kruunupyystä

Ahlskogin perinteikäs nahkatehdas kärsii raaka-ainepulasta.

KRUUNUPYY (MT)
Perinteikkäällä Ahlskogin nahkatehtaalla Kruunupyyssä pidetään peukut tiukasti pystyssä.

Toimitusjohtaja **Carita Pöntiö** toivoo, että tehtaalle riittää porontaljoja enemmän kuin tänä vuonna. Kesäkuussa loppuneella tilikaudella tehdas teki 30 000 nahkaa. ”Olisimme halunneet tehdä 45 000–50 000, mutta emme saaneet raaka-ainetta.”

Suomen Lapissa petovahingot ovat verottaneet poroja. Se on heijastunut Ahlskog Leatherille saatavuusongelmana. ”Eioota on pitänyt myydä.”

Pöntiö markkinoi pienen perheyrityksen tekemiä nappa- ja mokkanahkoja ympäri Eurooppaa. Ensi syksyn tuotanto on myyty jo jouluun asti.

Toiveissa lisää jalostajia

Ahlskog Leather hankkii raaka-aineen koristetaljoja Rovaniemellä tekevältä Lapin nahkalta ja poroteurastamoista. Lisäksi taljoja tulee Norjasta ja Ruotsista. Venäjällä kauppoja on hierottu, mutta taljoja ei ole vielä Suomeen saatu.

”Kävin helmikuussa Komin tasavallassa, siellä teurastetaan yhtä paljon poroja kuin Suomessa yhteensä”, Pöntiö kertoo.

Normaalina vuotena tuotannosta 90 prosenttia on poroa, loput Ranskasta tuotua lammasta.

60 prosenttia teurasporojen nahkoista menee koristetaljoiksi. Pöntiö toivoo, että Suomessa olisi enemmän poronnahkaa jalostavia yrityksiä. Kruunupyyssä onkin pohdittu, alettaisiinko nahkasta tehdä itse laukkuja. Qr-koodi kertoisi nahkan alkuperän.

Guccille kasviparkittua lammasta

Nuorista suomalaissuunnittelijoista poroa ovat käyttäneet esimerkiksi **Katri Niskanen**, **Janne Renvall** ja **Samu-Jussi Koski**.

Materiaalista ovat innostuneet myös isot muotihuoneet. Ahlskogin myynnistä neljäsosa menee Italiaan.

Lampaannahkoja Ahlskogin tehdas on tehnyt 1920-luvulta lähtien. Jo silloin asiakkaita olivat tunnetut muotitalot Gucci ja Prada. Myös Donna Karan ja Ralph Lauren ovat olleet isoja asiakkaita.

Louis Vuittonille on päästy myymään nahkoja vasannahkan ansiosta. Kilpailevat materiaalit ovat kooltaan pienempiä.

”Eurooppalaiset muotitalot hakevat erottuvuutta materiaalien kautta”, Pöntiö sanoo.

Tunnetuille suunnittelijoille ja muotitaloille hinta on vasta toiseksi tärkein asia. Laatu on tärkein.

Kurmupaarma tekee reiän

Poronnahka kiehtoo suunnittelijoita eettisyytensä ja ekologisuutensa takia. Porot elävät luonnossa. Ne teurastetaan lihan takia. ”Se määrää, mitä tavaraa meille tulee”, Pöntiö sanoo.

Teurastetuista poroista 70 prosenttia on vasoja. Vanhemmilla poroilla on arpia, luonnonjälkiä. Ne ovat kauniita, mutta kaikki erilaisia, mistä on haittaa sarjatuotannossa.

Nahkojen hyödyntäjille on tärkeää, että porojen teurastukset ajoittuvat syys–lokakuuhun. Myöhemmin taljoja voi rei’ittää kurmupaarma. Nahka myös ohenee, kun poro käyttää hyväkseen kesän aikana keräämänsä ravinnon.

Poronnahka on kuitenkin kestävää: kuiturakenne on tiivis ja kestää ohentamista. Lampaannahka on haperompaa.

Raaka-ainesesonki alkaa siis lokakuussa. Suolatut taljat tulevat teurastamolta karvoineen päivineen. Prosessissa on paljon käsityötä: talja käy läpi 40 työvaihetta viidessä viikossa.

Porontaljat tehdään puolivalmiiksi nahkoiksi huhti–toukokuuhun mennessä. Silloin ne ovat säilyvässä muodossa, mutta niitä ei ole vielä värjätty.

Pieni panostaa laatuun

Ahlskogin tehtaalla oli parhaimmillaan 50 työntekijää. 2000-luvun puolivälissä tehdas sai uudet omistajat. Pöntiö tuli taloon 2008, hän omistaa puolet yhtiöstä. Muita omistajia ovat **Ilkka** ja **Mikko Uusitalo** ja Ahlskogin emoyhtiö.

Sukupolvi on vaihtunut viiden vuoden aikana. Vuosikymmeniä talossa olleista työntekijäistä kolme on jäänyt eläkkeelle. Nyt työntekijöitä on kahdeksan.

Pieni yhtiö toimii joustavasti. Asiakkaalle voidaan myydä vaikka yksi nahka.

Pöntiön tavoitteena on yhtiön kasvattaminen. Poronnahkojen tuotanto on tarkoitus tuplata viidessä vuodessa. Liikevaihto halutaan nostaa miljoonasta viiteen miljoonaan. ”Se vaatii brändin vahvistamista ja hinnan nostamista.”

Lisääntyvän kysynnän ansiosta nahan hintaa on pystytty nostamaan.

”Yhteen takkiin tarvitaan keskimäärin neljä taljaa. Jos nahkatakin saa kaupasta alle tonnilla, ei voi olla meidän asiakas.”

PAULA TAIPALE

Eurooppalaiset muotitalot hakevat erottuvuutta materiaalien kautta.

Kromin vaaroihin on herätty

Ahlskogin tehtaalla käytössä on pääosin kromiparkitus. Kromipohjaisia valmisteita käytetään myös maailmalla yleisimmin nahkan parkitsemiseen.

Toimitusjohtaja **Carita Pöntiön** mukaan kromiparkitus tekee pehmeimmän nahkan. Väri myös pysyy parhaiten ja nahka hylkii likaa ja vettä. Laukkunahkat usein kasvisparkitaan, jolloin nahka on jäykempää.

Pöntiö arvelee, että kromiparkitus kielletään EU:ssa todennäköisesti jollain aikavälillä. Sen vaaroista on paljon puhetta.

Kruunupyyn tehtaalla kromin käyttö on valvottua. Kromivesi otetaan talteen ja kromi saostetaan. Se tietää lisää työtä.

Pöntiö pohtii, joutuvatko muut eurooppalaiset nahkatehtaat tekemään samoin. Pieni ala kilpailee globaalisti.

Kemiralla vaihtoehto

Tehtaalla on kokeiltu Kemiran viime vuonna lanseeraamaa kromitonta nahkan parkitusainetta. Lopputuloksissa on Pöntiön mukaan vielä eroa.

Tanfor T -aine perustuu alumino-silikaatteihin. Sitä tuotetaan Hollannissa.

Liiketoiminnan kehityspäällikkö **Pekka Johnsson** Kemiralta kertoo, että tuote on herättänyt kiinnostusta maailmanlaajuisesti.

Kemira on toimittanut nahkatehtaille jo pitkään muurahaishappoa, jota valmistetaan Oulun tehtaalla. Sitä käytetään pH:n säätöön parkituksessa ja värjäyksessä.

Nahkateollisuus on tiedostanut tarpeen kromia korvaaville parkitusaineille. ”Lainsäädäntöön on tulossa tiukennuksia nahka-alalle varsinkin Euroopassa, muuallakin ala toimii ennakoivasti”, Johnsson kertoo.

Esimerkiksi autotehtaat ovat imagomielessä jo lanseeranneet kromittomia sisustuksia.

PAULA TAIPALE

”Teurasmäärät vähenevät edelleen”

Poron teurasmäärät romahtivat viime teuraskaudella. ”Petovahinkojen takia on koko ajan vähemmän, mitä myydä”, kertoo Paliskuntain yhdistyksen toiminnanjohtaja **Anne Ollila**.

Odotukset ensi talvelle eivät ole hyvät. ”Teurasmäärissä tullaan alas edelleen.”

Ollilan mukaan tilanne alkaa olla sietämätön.

Viime talvi oli pahin tilastoitu petovahinkotalvi. Kun viime vuosina on teurastettu 105 000 poroa vuodessa, ennakkoarvion mukaan viime teuraskaudella jäätiin 80 000 poron tuntumaan.

Petovahingot ovat nousseet pohjoisempaan, poromäärältään isompiin paliskuntiin.

Suurimmassa vastuussa löydetyistä raadoista on ahma, jonka kanta on vahvistunut. Esimerkiksi Käsivarren paliskunnassa meni viime vuonna ahmoille 856 poroa, kun kokonaisvahingot olivat 910 poroa. Täysin rauhoitetulle ahmalle toivotaan poistolupia.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan viime vuoden lopussa Suomessa oli noin 180–220 ahmaa. Vuonna 2000 niitä oli noin sata vähemmän.

”Tätä vauhtia petovahinkojen porokorvaukset kasvavat miljoona euroa vuodessa”, Ollila sanoo.

Maa- ja metsätalousministeriö kaavailee ahman metsästyksen sallimista poikkeusluvin porovahinkojen rajun kasvun takia.

PAULA TAIPALE

NAHKATUOTANTO

Teuraseläinten nahkat käyttöön

Nahkatuotteet valmistetaan yleensä teuraseläinten nahoista. Nahkatuotanto on siis riippuvainen lihantuotannon trendeistä.
Raaka-aine on uusiutuvaa ja menisi muuten jätteeksi.
Suomalaisten nahkatakkien raaka-aine tulee Espanjasta, Englannista ja Islannista, missä lammastalous on varsin luonnonmukaista.
Osa raaka-aineesta tulee myös Australiasta, missä lampaan kasvatus on teollista bisnestä. Kotimaista suomenlammasta ei käytetä.
Nahkatuotannon saastuttavin vaihe on parkitseminen eli taljan käsittely säilyväksi ja muokkautuvaksi nahkaksi.
Nahkat parkitaan nykyään pääosin kehitysmaissa, kuten Intiassa, Brasiliassa, Meksikossa ja Kiinassa.
Kromiparkituksen jätevedet johdetaan usein puhdistamattomina vesiin, toisin kuin Euroopassa. Se saastuttaa vesistöjä.
Suomessa on jäljellä seitsemän nahkatehdasta, joista Lapuan Nahka lopettaa toimintansa syksyllä.
Lähteet: Kuluttajavirasto: Eko-ostajan opas, Opetushallitus: Tekstiili- ja vaatetusalan koulutusselvitys 2012

Ahlskog Leatherin asiakkaat tekevät pääosin nahkavaatteita. Suomessa poronnahkaa käyttää myös kissan ja koiran pantojen valmistaja.

Per Björklund hioo nahkan hiekkapaperilla ennen värjäystä. Värjäyksen jälkeen nahka nostetaan nahkurin orsille eli pyykkinarulle kuivumaan.